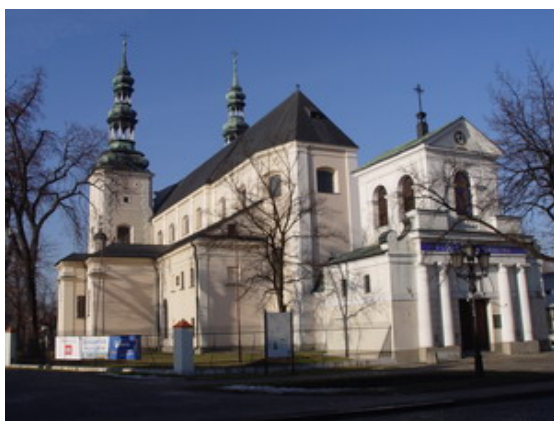

Wizyta w prymasowskim Łowiczu

Łowicz kojarzy się turystom przede wszystkim z bogatym folklorem. Nie jest to jednak jedyny powód, dla którego warto odwiedzić to ciekawe miasto. Jego wyróżnikiem są również wspaniałe zabytki, zajmujące czołowe miejsce w dziejach sztuki polskiej.

Katedra Wniebowzięcia NMP w Łowiczu

Swój **okres świetności** miasto przeżywało w XVI i XVII stuleciu. Ogromne znaczenie miało to, że Łowicz był siedzibą prymasów Polski, a co za tym idzie „drugą stolicą” Rzeczypospolitej w okresie bezkrólewia. To tutaj rezydowali arcybiskupi, którzy nie szczędząc wysiłków i kosztów, dbali o upiększanie swoich dóbr. Angażowali do tego najwybitniejszych ówczesnych artystów – m.in. Jana Michałowicza z Urzędowa, Tylmana van Gameren, Michała Anioła Palloniego. Szeroko pojęty mecenat prymasowski obejmował wszystkie dziedziny sztuki – a to, co powstało w tam-

tym okresie, w większości zachowało się do naszych czasów.

Dominantą miasta są dwie wysokie wieże łowickiej **katedry** (od papieskiej wizyty w 1999 roku – Bazyliki Mniejszej). Zwiedzanie Łowicza warto rozpocząć właśnie od tego kościoła. Już w końcu XVI wieku świątynia ta została określona jako „Collegiata Insignis” (prześwietna). W katedrze miejsce wiecznego spoczynku znalazły prochy dwunastu arcybiskupów Polski. Wśród sześciu kościelnych kaplic na szczególną uwagę zasługują dwie prymasowskie – **Jakuba Uchańskiego** i **Adama Komorowskiego**, usytuowane ex oposito. Pierwsza z nich, ufundowana w 1580 roku, była wielokrotnie przebudowywana, uzyskała ostatecznie klasycystyczny wystrój. W tym miejscu przechowywane są sprowadzone w 1625 roku relikwie św. Wiktorii – patronki miasta. Ofiarą przebudowy kaplicy padł niestety późnorenesansowy **nagrobek prymasa Uchańskiego** dłuta Jana Michałowicza z Urzędowa („polskiego Praksytelesa”). Alabastrowa figura, wtórnie wmontowana w obeliskową strukturę przed kaplicą,

pozostaje jednak nadal dobitnym przykładem ogromnego talentu tego artysty.

„Collegiata Insignis” – dzieło prześwietne

W latach 60. XVIII wieku powstała z kolei **kaplica Komorowskiego**. W niej został umieszczony przyścienny ołtarz z szesnastowiecznym krucyfiksem oraz nagrobek arcybiskupa, wykonany prawdopodobnie przez Jana Chryzostoma Redlera. Wystrój kaplicy przypomina wnętrze małego salonu czy buduaru. Ta powierzchowna „świeckość” kryje jednak bardzo złożony i ciekawy program ideowy. Każdy element wyposażenia wnętrza pociąga za sobą kolejne skojarzenia. Wierny stopniowo rozszyfrowuje symboliczne treści, które zawierają dogmatyczne pouczenie – krzyżowa ofiara Chrystusa jest dla każdego człowieka nadzieją na nieśmiertelność

i wieczne zbawienie. Niestety wejście do kaplic jest utrudnione – nie są one dostępne dla zwiedzających świątynię. Na szczęście można co nieco zobaczyć przez otwory w żelaznych kratkach.

Potęga kolumn w fasadzie kościoła pijarów

Katedra posiada bardzo bogate wyposażenie – na ścianach świątyni znajdują się liczne obrazy i epitafia. W okresie letnim warto, za niewielką opłatą, wejść na wieżę kościoła i podziwiać rozległą panoramę miasta. W lipcu i sierpniu odbywają się tu również koncerty muzyki organowej.

W obrębie **Starego Rynku** znajduje się **kościół oo. pijarów**. Nie trzeba być znawcą architektury, aby docenić niezwykłą fasadę tego kościoła. Należy ona do najpiękniejszych barokowych fa-

sad kolumnowych w Polsce. Jej projektantem był prawdopodobnie Karol Antoni Bay.

Barokowe wnętrze kościoła pijarów z figurami Plerscha

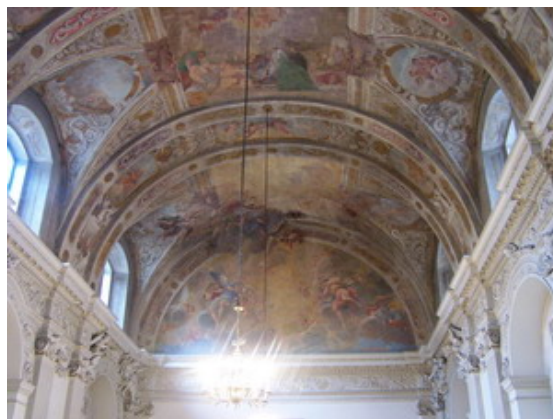
Została ukształtowana w taki sposób, że ten, kto na nią patrzy, odczuwa wrażenie falowania owej światłocieniowej powierzchni.

Budynek muzeum w Łowiczu...

Wnętrze kościoła zdobi natomiast piękna, choć w znacznej części zniszczona, późnobarokowa polichromia. Interesujące są również rzeźby, znajdujące się w przytęczowych ołtarzach – Ma-

donny trzymającej złamane strzały oraz postaci: Salomona, Mojżesza, Dawida i Jakuba (te wykonał Jan Jerzy Plersch).

...oraz znajdująca się wewnątrz wspaniała kaplica

Prawdziwą gratką dla miłośników sztuki ludowej jest **łowickie muzeum**. Mieści się ono w gmachu pomisjonarskim projektu Tylmana van Gameren. Unikatowa i bogata kolekcja eksponatów związanych z szeroko pojętą kulturą „Księżaków”, zachwyca nie tylko polskich turystów.

Podziwiać tu można m.in. barwne stroje ludowe, słomkowe „pajaki”, misterne wycinanki, będące najlepszą wizytówką miasta i ziemi łowickiej. Nie można również zapomnieć o integralnej części muzeum – **barokowej kaplicy**. Freski na sklepieniu wykonał Michał Anioł Palloni, a przedstawiają one sceny z życia arcybiskupa Mediolanu – św. Karola Boromeusza. Z iluzjonistycznym malarstwem świetnie współgra dekoracja sztukatorska z motywami roślinnymi i główkami aniołków. W ogrodzie muzealnym znajduje się niewielki skansen. Ową plenerową ekspozycję tworzy

chłopska chałupa z drugiej połowy XVIII wieku oraz tzw. okólnik.

Najstarszy w mieście – kościół św. Ducha

Unikatowym rozwiązaniem przestrzennym jest w Łowiczu **Nowy Rynek**, założony na planie trójkąta. Plac ten został niedawno odrestaurowany. Prace podjęte przez archeologów, pozwoliły dokładniej ustalić położenie stojącego tu niegdyś ratusza. W pobliżu rynku znajduje się najstarsza łowicka świątynia pod wezwaniem **św. Ducha**. Kościół został ufundowany w 1404 roku przez arcybiskupa Mikołaja Kurowskiego. W bocznej kaplicy znajduje się cenna późnogotycka figura Marii z Dzieciątkiem. Na zewnątrz świątyni została wmurowana renesansowa płyta nagrobna, przedstawiająca leżącą kobietę. Do dziś pozostaje tajemnicą to, kogo przed-

stawia ów zabytek i gdzie się pierwotnie znajdował.

Wart obejrzenia jest również barokowy **kościół sióstr bernardynek** projektu włoskiego architekta Tomasz Poncino. Pozostałe łowickie świątynie można podziwiać niestety tylko z zewnątrz. Część z nich pełni dziś funkcję szkolnych gmachów (budynki klasztorne zakonu dominikanów i bernardyńców). W dawnym kościele ewangelickim funkcjonuje natomiast prywatna galeria sztuki Andrzeja Biernackiego – „Browarna”.

Kościół poewangelicki, dziś galeria „Browarna”

Gdy znudzi się już nam wędrówka po łowickich świątyniach, można wtedy udać się do małego dziewiętnastowiecznego **pałacyku generała Stani-**

sława Klickiego. Jest on najważniejszym elementem całego romantycznego założenia, w którego skład wchodzi dodatkowo: wolnostojąca baszta, kaplica oraz domek dozorczy. Projektantem budowli był Karol Krauze. Do budowy wszystkich obiektów wykorzystano materiały i detale architektoniczne pochodzące z rozbiórki prymasowskiego zamku. Obecnie pałacyk stanowi własność prywatną. Urządzono w nim niewielką ekspozycję pamiątek po generale. Jest on również siedzibą fundacji im. Zofii i Romana Artymowskich, zajmującą się promocją polskiej sztuki współczesnej.

Wieża Klickiego

Na koniec warto wspomnieć o **neoklasycystycznym ratuszu** i **prymasowskim zamku**. Ten pierwszy powstał w latach 1825–1828 wg projektu Bonifacego Witkowskiego. Z wieży zegarowej rozbrzmiewa codziennie – w samo południe – łowicki hejnał. Drugi obiekt popadł niestety w całkowitą ruinę. Owa niegdyś wspaniała rezydencja gościła w swoich murach znamienitych gości – królów Polski, papieskich wysłanników, ludzi nauki.

Czy warto zatem odwiedzić Łowicz? Odpowiedź na to pytanie może być tylko jedna – **KONIECZNIE!** Niepowtarzalne piękno łowickich zabytków oraz bogactwo folkloru sprawią ogromną frajdę wszystkim turystom, którzy odwiedzą to miasto – nawet tym najwybredniejszym.

Tekst: Dariusz Żyto, zdjęcia: Jakub Jagiełło, Ewa Perlińska

Informacje praktyczne:

Łowicz położony jest na Nizinie Środkowomazowieckiej, między dwoma największymi miastami Polski – Warszawą (godzina jazdy samochodem) i Łodzią. Przez miasto przebiega droga krajowa nr 2 (Warszawa–Poznań).

Na Starym Rynku mieści się punkt informacji turystycznej, otwarty w sezonie (kwiecień–październik) we wszystkie dni tygodnia z wyjątkiem poniedziałków (wtorek – piątek: 10.00–17.00; sobota – niedziela: 10:00–16:00)

Ważniejsze informacje można znaleźć na stronach internetowych: www.um.łowicz.pl oraz www.wirtualnyłowicz.pl. Ekspozycje w łowickim muzeum można zwiedzać od wtorku do niedzieli w godzinach – od 10.00 do 16.00 (więcej na stronie: www.muzeum.low.pl).